

2. Биков В Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
3. Гальперин П.Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий. Исследование мышления в советской психологии. М., 1966.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. 553 с.
5. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Інформаційні технології і засоби навчання №6 (26). 2011. Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/546/451>

The article presents theoretical substantiation, content and definition of pedagogical conditions for the formation of vocal-pedagogical erudition of the future teacher of music. Pedagogical conditions were developed in accordance with the innovation-informational, theoretical-logical and variant-practical methodical directions. Three pedagogical conditions have been formulated, which are: consolidation of formal and informal education in the field of vocal pedagogy and performance through informatization of the process of professional training; pedagogical stimulation of the direction of the process of professional training of future music teachers to work out the mechanism of thinking operations on the basis of the systematic application of theoretical methods during the teaching of normative and variational educational disciplines; pedagogical stimulation of the direction of the process of professional training of future music teachers to provide students with knowledge in the field of vocal pedagogy and performing, which directly serve practical pedagogical actions for conducting vocal and pedagogical activities at music lessons at a secondary school, obtaining and accumulation of personal experience of vocal and pedagogical work. Specific methodical measures are proposed for implementation and realization of certain pedagogical conditions for the formation of vocal and pedagogical erudition of the future music teacher in the process of professional training. It is proved that the development of pedagogical conditions for the formation of vocal and pedagogical erudition determines the proper level of quality of professional training of students of art faculties of pedagogical universities, promotes their professionalization and ensures high efficiency of further professional activity.

Key words: pedagogical conditions, vocal-pedagogical erudition, future teacher of music, professional training, formal, informal and informal education.

УДК 371.13:78:37

DOI: 10.32626/2309-9763.2019-26-2.39-43

Ван Цзізі
Wang Zixi

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ В СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ МУЗИЧНИХ ЗАКЛАДАХ

PECULIARITIES OF MUSICAL-PERFORMING ACTIVITY OF A FUTURE HEAD OF THE INSTRUMENTAL ENSEMBLE IN SPECIALIZED MUSICAL INSTITUTIONS

У статті розглядається музично-виконавська діяльність саме керівника інструментального ансамблю в позашкільних спеціалізованих музичних закладах, від професійно-творчих здібностей якого залежить успішне навчання молодого покоління. Позашкільний заклад освіти визначається складовою системи позашкільної освіти, що надає знання, формує вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та її інтелектуальний,

духовний і фізичний розвиток. Інструментальний ансамбль засобами мистецтва виховує учасників, дає їм широкі можливості для реалізації творчих планів. Виконання музичних творів для слухацької аудиторії є змістом діяльності художньо-виконавських колективу. Висвітлюється ансамблева гра в позашкільному мистецькому закладі як, насамперед, результат тривалої і цілеспрямованої навчально-виховної і художньо-творчої роботи, яка передбачає всебічний музичний розвиток і художнє виховання учасників, формування індивідуальної техніки гри та навичок колективного виконавства, освоєння ідейної сутності музичних творів і засобів музичної виразності, підвищення художньо-виконавського рівня кожного окремого музиканта й ансамблевого колективу загалом.

Ключові слова: музично-виконавська діяльність, керівник, позашкільний спеціалізований заклад освіти.

Необхідною передумовою організації роботи керівника інструментального ансамблю на якісно новому рівні стає усвідомлення особливостей її перебігу в спеціалізованих музичних закладах.

У час національного відродження позашкільна освіта проголошена невід'ємним компонентом освітньої структури та займає особливе місце у соціокультурному становленні молоді. З боку держави приділяється значна увага щодо забезпечення її нормативно-правової бази, визначення належного місця в системі неперервної освіти, окреслення головної мети, основних завдань, актуальних та перспективних напрямів діяльності, що знайшло своє відображення у прийнятті Закону України "Про позашкільну освіту" та "Концепції позашкільної освіти й виховання" [5, с. 7].

Цілком закономірно, що процес оволодіння інструментом залежить від керівника колективу, в якому грають учні, адже саме ансамблеве виконавство повною мірою дозволяє розкритися музиканту-інструменталісту. Отож актуальність нашої публікації зумовлена потребою висвітлення музично-виконавської діяльності саме керівника інструментального ансамблю в позашкільних спеціалізованих музичних закладах, від професійно-творчих здібностей якого залежить успішне навчання молодого покоління.

Мета статті полягає в ґрунтовому розкритті особливостей музично-виконавської діяльності керівника інструментального ансамблю в спеціалізованих музичних закладах.

Передусім, зазначимо, що позашкільний заклад освіти визначається складовою системи позашкільної освіти, що надає знання, формує вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та її інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток [5, с. 6].

Останнім часом з'явилася низка вітчизняних досліджень, присвячених науковому осмисленню сутності позашкільної освіти. Науковці В. Войчук, Т. Дем'янюк, Л. Ковбасенко, Р. Науменко, Н. Ганнусенко, Г. Пустовіт, Н. Литвінова, О. Сухомлинська, Т. Сущенко висвітлюють історичні та соціокультурні передумови її розвитку, методологічно обґрунтовують ефективність застосування організаційних форм та педагогічних технологій в умовах навчально-виховного процесу позашкільного закладу.

Автори наукових досліджень (О. Ільченко О. Каргін, В. Лапченко, І. Маринін, С.М. Мальков, В. Подкопаєв, Є. Смирнова, М. Соколовський, В. Соловійов, Ф.А. Соломонік, В. Чабанний та інші), присвячених аналізу діяльності керівників ансамблевих колективів, розглядають діяльність з таким колективом як сукупність організаційних, навчально-виховних та художньо-творчих завдань. Усі вони перебувають у тісному взаємозв'язку, однак кожен із компонентів багатогранного процесу навчання (організаційний, навчальний, виховний, репетиційний, концертний та ін.) має певну специфіку, хоч на практиці вони реалізуються одночасно.

Ансамблева гра в позашкільному мистецькому закладі – це, насамперед, результат тривалої і цілеспрямованої навчально-виховної і художньо-творчої роботи, яка передбачає всебічний музичний розвиток і художнє виховання учасників, формування індивідуальної

техніки гри та навичок колективного виконавства, освоєння ідейної сутності музичних творів і засобів музичної виразності, підвищення художньо-виконавського рівня кожного окремого музиканта й ансамблевого колективу загалом.

Отож основне завдання керівника інструментального ансамблю в позашкільному мистецькому закладі – вміння пробудити та розвинути інтерес до колективного музикування, через бажання до естетичної насолоди на основі правильно складеного репертуару, що відповідає віковому сприйняттю та загальному розвитку учасників ансамблевого колективу.

Тому керівник такого творчого колективу неодмінно повинен застосовувати психолого-педагогічні знання, адже він, передусім, педагог, який вводить дітей у складний світ художнього мистецтва, допомагає оволодіти виконавськими навичками. Його мета – залучити їх до мистецтва через їхню безпосередню участь в ансамблі.

Сучасна методика керування ансамблевим колективом пропонує різноманітні форми виховання естетичних смаків. До основних форм відносяться: прослуховування музики, ознайомлення з творчістю видатних композиторів і музикантів, виконання високохудожніх творів, які на думку О. Баумгартена, окрім художньої обробки, володіють багатством змісту, величчю, істинністю, якістю, достовірністю і жвавістю пізнання [2].

Така робота охоплює увесь колектив і відбувається під час занять з ансамблем. А тематика занять може бути найрізноманітнішою – від творчості окремих композиторів до проблем музичного мистецтва;

- вміння знаходити ефективні форми і методи навчання учасників. Керівнику ансамблю здебільшого доводиться розпочинати свою роботу із формування в учасників елементарних навичок виконавської діяльності (постановка дихання, музична грамота, звуковидобування тощо);
- вміння забезпечити власний професійний і моральний престиж (авторитет). Авторитет керівника сприяє проведенню цілеспрямованої навчально-виховної діяльності.

Уважаємо необхідним зазначити, що для реалізації методики навчання, побудованої на основі синтезу знань та практичних дій, домінуючого значення набуває цілісність педагогічного процесу. Саме вона стає на противагу розгалуженій предметно-диференційованій структурі, роздрібненості отриманих учнями знань, умінь та практично-виконавських навичок.

Як стверджує В. Холоденко, розвиток здібностей та набуття різноманітних навичок в одному з видів музичної діяльності позитивно позначається на успішності всіх інших та сприяє розвитку творчої активності. Автор дослідження пропонує таку класифікацію основних видів музичної діяльності:

- сприйняття музики (слухання музики, апперцепція) – здатність чути й переживати зміст музики як художньо-образне відображення дійсності;
- виконання музики (відтворювання та інтерпретація музичного твору) – вираження виконавцем свого розуміння образного змісту та вияву суб'єктивності виконавця через суб'єктивну сутність авторського тексту;
- створення музики (музично-творча діяльність) та імпровізація – мистецтво мислити та виконувати одночасно;
- музично-теоретична діяльність – здобуття та засвоєння, усвідомлення та узагальнення музикознавчих знань, переосмислення власного досвіду [8, с. 75].

Тому, враховуючи вищевикладене, вважаємо, що досягнення внутрішньої цілісності та ефективності процесу музично-виконавської підготовки залежить від забезпечення активної та цілеспрямованої участі учнів у різних видах музичної діяльності, спрямовуючи її на комплексну взаємодію.

Одним із дієвих засобів удосконалення навчально-виховної роботи у спеціалізованих мистецьких закладах, на нашу думку, є активізація творчого потенціалу *кожного суб'єкта навчання*.

Ансамблево-виконавська діяльність найбільше сприяє активізації потенційних можливостей особистості, оскільки її здійснення передбачає вирішення художніх та технічних

завдань високого рівня складності, потребує активності виконавської волі, сфери емоційно-сміслових переживань, стимулює висловлювання власної думки, розвиток самостійності та творчої ініціативності.

Ефективність ансамблево-виконавської підготовки значно зростає, якщо цей процес буде орієнтовано на створення в учнів установок на активно-творче відношення до виконавської діяльності шляхом розвитку інтерпретаційного мислення та розкріпачення творчих можливостей в процесі її здійснення. Це стає можливим завдяки поглибленню духовно-творчих орієнтацій пізнання музичного мистецтва та перенесення акценту з вивчення музичний творів на їх використання як засобу художньо-творчого розвитку учнів.

Отож, підсумовуючи вище сказане, зауважимо, що навчання та виховання учнів у позашкільному мистецькому закладі – це цілісна система, яка базується на гуманістичному особистісно зорієнтованому підході, закономірностях функціонування музично-виконавського мистецтва, виконує роль генератора всіх суб'єктивних та об'єктивних факторів та має забезпечити всебічний художньо-творчий розвиток школярів. Повноцінне здійснення та результативність цього процесу значно зростають за умови створення відповідної системи освітньо-виховних, організаційно-педагогічних та методичних компонентів, перенесення акцентів із засвоєння необхідних знань, умінь та навичок на самореалізацію особистісного художньо-творчого потенціалу.

Список використаних джерел

1. Волков С.М. Система мистецької освіти в культурі України 90-х років ХХ століття: традиції, реформи, перспектива: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / С.М. Волков. К., 2003. 209 с., С. 5-6
2. История эстетики: в 5-ти т. [ред. коллегия: М.Ф. Овсянников (глав. ред.) и др.] М. : Искусство, 1964.
3. Кабалевский Д.Б. Прекрасное пробуждает доброе / Д.Б. Кабалевский. М. : Педагогика, 1973. 247 с.
4. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навчальний посібник / О.М. Олексюк. Київ : КНУКіМ, 2006. 188 с.
5. Позашкільна освіта в Україні (нормативно-правові акти). Київ : НЕНЦ, 2002. 304 с.
6. Позашкільні заклади України. Основні напрямки розвитку та оновлення діяльності : Концепція. Київ : Освіта, 1993. 48 с.
7. Сохор А.Н. Вопросы социологии и эстетики музыки: в 3 т. / А.Н. Сохор. Т. 1. М. : Сов. Композитор, 1981. 296 с.
8. Холоденко В.О. Розвиток творчої активності молодших школярів у процесі інтеграції різних видів музичної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / В.О. Холоденко. Київ, 2004. 221 с.

The article deals with the musical-performing activity of the head of the instrumental ensemble in extracurricular specialized musical institutions, as the successful training of the younger generation depends on the professional and creative abilities. Out-of-school educational institution is determined by the component of his system of out-of-school education, which provides knowledge, develops skills and interests, ensures the needs of the individual in creative self-realization and his intellectual, spiritual and physical development, preparation for active professional and social activity; creates the conditions for social protection and organization of meaningful leisure of students in accordance with their abilities, talents and health. The instrumental ensemble promoted the development of its by means of art participants, gives them wide opportunities for realization of their creative plans. Performing of musical works for the audience is the content of the activity of any artistic and performing collective. The ensemble play in the out-of-school artistic institution is highlighted: first of all, as the result of a long and purposeful educational and artistic and creative work, which involves comprehensive musical development and artistic education of participants, the formation of individual game techniques and skills of collective performances, mastering

of the ideological essence of musical works and means of musical expression, raising of the artistic and performing level of each individual musician and ensemble collective as a whole.

Ensemble performance is the most conducive to the enhancement of the potential of the individual, since its implementation involves solving of artistic and technical problems of high level of complexity, requires the activity of the performing will, sphere of emotional and semantic experiences, stimulates the expression of self-thought, development of autonomy and creative initiative.

Thus, the effectiveness of ensemble-performing training will increase significantly if this process is aimed at creating of the students' installations on active-creative attitude towards performance through the development of interpretive thinking and emancipation of creative opportunities in the process of its implementation.

Key words: *musical-performing activity, head, out-of-school specialized educational institution.*

УДК 378. 016: 78 (075.8)

DOI: 10.32626/2309-9763.2019–26–2.43-48

Людмила Воєвідко
Liudmyla Voievdko

ВИМОГИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

REQUIREMENTS FOR PRACTICAL CLASSES OF HIGHER EDUCATION APPLICANTS IN METHODOLOGY OF MUSIC EDUCATION

У статті висвітлено вимоги до змісту та організації практичних занять першого бакалаврського рівня підготовки студентів на етапі створення та затвердження нових стандартів вищої освіти. Актуальність нашої тематики, в першу чергу, визначається завданням реформування змісту, форм, методів та технологій навчання здобувачів вищої освіти з методики музичного виховання. Розглянуто одну із провідних форм організації освітнього процесу у вищій школі – практичне заняття. Проаналізовано основні вимоги підготовки до практичних занять здобувачів вищої освіти для досягнення успішного результату. Виокремлено основні переваги активної продуктивної роботи під час навчальних занять. Окреслено зміст, методи, форми роботи на практичних заняттях зі здобувачами вищої освіти першого бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності Середня освіта (Музичне мистецтво).

Ключові слова: *практичне заняття, форми освітнього процесу, бесіда, дискусія, бакалаврський рівень, навчання, реферат, мотивація, аналіз, самостійна робота, атмосфера співробітництва, здобувачі вищої освіти, технології, мотивація.*

Сучасна система вищої освіти України у зв'язку з її інтеграцією в європейський освітній простір потребує змін, зокрема в підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних реалізувати освітні стандарти, впроваджувати новітні ефективні педагогічні технології. Разом з цим, зростають суспільні вимоги до фахової підготовки педагогічних кадрів, що зумовлює зміни в структурі, змісті, формах і технологіях навчання, створенні гнучких освітніх програм і навчальних планів. У цьому контексті посилюється відповідальність закладів вищої освіти за якість вищої освіти.

Значне місце в системі підготовки фахівців мають практичні заняття. Головне їх завдання – закріплення, переведення у довготривалу пам'ять теоретичних знань, формування навичок, умінь та компетентностей із навчальної дисципліни, які мають бути сформовані згідно з освітньою програмою професійної підготовки фахівців. Практичне заняття (лат. *praktikos* – діяльний) – форма навчального заняття, під час якого науково-педагогічний